

History of Lao Wiang Community from Objects, Bang plama District, Suphanburi Province

Sunantha Ngoenpairot
Art Theory Division, Department of Fine Arts,
Suphanburi Collage of Fine Arts, Bunditpatanasilapa Institue
Corresponding Author: sunantan2010@gmail.com

Received: October 15, 2022 **Revised:** December 27, 2022 **Accepted:** February 7, 2023

Abstract

The research aims to study the history of the Lao Wiang community and their knowledge of decorating the house with local objects and utensils at Moo 8 and Moo 10. The tool used to collect the data was an interview that was done with a total of thirty informants from the two communities.

The results showed that the two communities were related by kinship. There were two important historical factors influencing the community: the suitable settlement for arable land and religious beliefs. Lao Wiang people came from Wat Maniwan and other nearby temples known as Ban Mae Nam. The reason for their immigration was due to their farming career which the current land was more fertile. In terms of home decoration, the usefulness and simplicity of the objects were taken into great consideration because the residents usually owned Thai classic-style houses. Moreover, the community normally used local wooden material which is durable and also represents the wisdom and identity of Lao Wiang that has been adapted to the modern way of life and environment. This reflected how people reserved the beliefs that were passed down from their ancestors. The types of objects used for home decorations were classified into four categories including photographs, furniture, daily appliances, and decoration items.

Keywords: Community History, Lao Wiang, Objects

ประวัติศาสตร์ชุมชนลาวเวียงจากสิ่งของเครื่องใช้ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

สุนันทา เงินไพโรจน์

หมวดทฤษฎีศิลป์ ภาควิชาศิลปสากล วิทยาลัยช่างศิลปสุพรรณบุรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

Corresponding Author: sunantan2010@gmail.com

ได้รับบทความ: 15 ตุลาคม 2565 ปรับปรุงแก้ไข: 27 ธันวาคม 2565 ตอรับตีพิมพ์: 7 กุมภาพันธ์ 2566

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของชุมชนลาวเวียง และศึกษาองค์ความรู้เรื่องการตกแต่งบ้านด้วยสิ่งของเครื่องใช้ ชุมชนหมู่ 8 และหมู่ 10 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ แบบสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด จำนวน 30 คน จาก 2 หมู่

ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนทั้งสองแห่งมีความสัมพันธ์กันทางเครือญาติ ปัจจัยสำคัญมี 2 ประการ คือ การหาที่ทำกิน และความเชื่อทางศาสนา ชาวลาวเวียงส่วนใหญ่มาจากวัดมณีวรรณ และวัดอื่น ๆ ที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงที่เรียกว่าบ้านแม่น้ำ สาเหตุการย้ายถิ่นฐานคือการประกอบอาชีพทำนาและสภาพแวดล้อมที่นี้อุดมสมบูรณ์กว่า ด้านองค์ความรู้การตกแต่งบ้านเนื่องจากสร้างที่อยู่เป็นแบบบ้านทรงไทย การตกแต่งบ้านจึงคำนึงถึงด้านประโยชน์ใช้สอย และความงามที่เรียบง่ายเป็นหลัก และให้ความสำคัญกับการใช้วัสดุพื้นถิ่นประเภทไม้ ซึ่งให้ความแข็งแรงทนทาน และมีประโยชน์ใช้สอย เป็นการแสดงถึงภูมิปัญญาของชุมชนที่ปรับให้เข้ากับวิถีชีวิต สภาพแวดล้อม แต่ยังคงอัตลักษณ์ของลาวเวียงไว้ในเรื่องความเชื่อที่สืบทอดมาแต่บรรพบุรุษ วัสดุสิ่งของที่ใช้ตกแต่งบ้านจำแนกได้เป็น 4 ประเภทคือ รูปภาพ เครื่องเรือน เครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน และของประดับตกแต่ง

คำสำคัญ: ประวัติศาสตร์ชุมชน, ลาวเวียง, สิ่งของเครื่องใช้

บทนำ

ในจังหวัดสุพรรณบุรีมีการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชนที่เคลื่อนย้ายมาจากถิ่นอื่นตั้งแต่อดีต โดยเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์ลาวที่อำเภอบางปลาม้า มีลาวเวียง ลาวพวน ลาวโซ่ง ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาเฉพาะลาวเวียง เนื่องจากในพื้นที่หมู่ 8 และ หมู่ 10 มีกลุ่มลาวเวียงอาศัยอยู่ค่อนข้างมากกว่ากลุ่มลาวพวนหรือลาวโซ่ง และยังคงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมของลาวเวียงไว้ได้ ด้วยมีการปฏิบัติสืบทอดมาแต่บรรพบุรุษ ซึ่งชาวลาวเวียงนี้ได้อพยพมาตั้งถิ่นฐานในจังหวัดต่าง ๆ และจังหวัดสุพรรณบุรี ตั้งแต่สมัยต้นรัตนโกสินทร์ (บึงอร ปิยะพันธ์, 2541, หน้า 76) พบการตั้งถิ่นฐานของลาวเวียงกระจายตัวในหลายอำเภอ โดยเฉพาะที่อำเภอบางปลาม้า ในงานวิจัยนี้ศึกษากลุ่มลาวเวียงเฉพาะในตำบลจรเข้ใหญ่ และตำบลโคกคราม อำเภอบางปลาม้า เนื่องจากมีการตั้งถิ่นฐานของชาวลาวเวียงทั้ง 2 หมู่ คือ หมู่ 8 และหมู่ 10 จำนวน 32 ครัวเรือน

ตำบลจรเข้ใหญ่ เป็น 1 ใน 14 ตำบลของอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ที่หมู่ 8 มีบ้านกอไผ่และบ้านศาลาท่าทรายเป็นชุมชนชาวไทยเชื้อสายลาวเวียง ชุมชนทั้งสองหมู่บ้านตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของแม่น้ำท่าจีน ประชากรส่วนใหญ่ย้ายมาจากวัดมณีวรรณ ตำบลโคกคราม อำเภอบางปลาม้า ซึ่งอยู่ทางตะวันตกของตำบลจรเข้ใหญ่ ระยะทางห่างประมาณ 12 กิโลเมตร ภาษาที่ใช้คือ ภาษาไทย ศูนย์กลางของชุมชนคือ วัดศาลาท่าทรายและโรงเรียนวัดศาลาท่าทราย

ส่วนตำบลโคกครามเป็น 1 ใน 14 ตำบลของอำเภอบางปลาม้า ห่างจากอำเภอบางปลาม้า ประมาณ 3 กิโลเมตร ที่หมู่ 10 ปรากฏการตั้งถิ่นฐานของชาวไทยเชื้อสายลาวเวียงที่บ้านสองคลองและบ้านหม้อแกง โดยอาณาเขตของทั้งสองบ้านติดกัน

ชุมชนลาวเวียงทั้งสองหมู่มีความสัมพันธ์กันทางเครือญาติ เนื่องจากส่วนใหญ่ย้ายถิ่นฐานมาจากที่เดียวกันคือ วัดมณีวรรณ ซึ่งเป็นชุมชนลาวเวียงดั้งเดิมเมื่อครั้งเคลื่อนย้ายมาจากเวียงจันทน์ นำโดยเจ้าลาวเวียงได้มาตั้งรกรากที่แถบวัดมณีวรรณแห่งนี้ สืบเชื้อสายกันต่อมามีลูกหลานทำมาหากินที่นี่ จนกระทั่งชาวลาวเวียงบางส่วนได้ย้ายมาที่ตำบลจรเข้ใหญ่และตำบลโคกครามเพื่อประกอบอาชีพทำนาเป็นหลัก ด้านการตั้งถิ่นฐานที่ตำบลจรเข้ใหญ่ชาวลาวเวียงตั้งถิ่นฐานที่บ้านศาลาท่าทรายก่อนแล้วขยายพื้นที่ไปบ้านกอไผ่ บ้านหม้อแกงอยู่ต้นน้ำก่อนบ้านสองคลอง รูปแบบการสร้างบ้านเป็นบ้านทรงไทยแบบครอบครัวเดี่ยวและแบบครอบครัวขยายตั้งอยู่ตามแนวริมคลองพระยารักษ์หรือคลองบางปลาม้า ตลอดสองฝั่งบ้านแต่ละหลังมีบริเวณห่างกัน มีพื้นที่ว่างทำให้อากาศถ่ายเทสะดวก แต่ไม่มีรั้วกันระหว่างบ้าน แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ฉันเครือญาติของบ้านแต่ละหลัง ประชากรประกอบด้วยชาวลาวเวียงเป็นส่วนใหญ่ มีลาวพวนบ้าง ส่วนคนไทยมาจากการแต่งงานกับคนท้องถิ่นความสัมพันธ์ของคนในชุมชนทั้งสองจึงมีความเกี่ยวข้องเป็นเครือญาติกัน ภาษาที่ใช้คือ ภาษาไทย ศูนย์กลางของชุมชนทั้งสองคือ วัดศาลาท่าทรายเป็นศูนย์รวมจิตใจผู้คน (สุนันทา เงินไพโรจน์, 2559, หน้า 29) ชุมชนทั้งสองมีลักษณะที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะของตนเองอย่างน่าสนใจทางด้านวัฒนธรรมประเพณีซึ่งยังคงสืบทอดตามแบบดั้งเดิมจากเวียงจันทน์ ทั้งสี่ชุมชนมีการติดต่อทำกิจกรรมร่วมกันทางประเพณีอยู่เสมอ ทำให้วัฒนธรรมลาวเวียงดำรงอยู่จนถึงปัจจุบัน

ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาประวัติชุมชนของหมู่ 8 และหมู่ 10 ผ่านสิ่งของเครื่องใช้ เพื่อให้ทราบถึงความเป็นมาการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชนลาวเวียง รวมถึงการเปลี่ยนแปลงจากอดีตสู่ปัจจุบันผ่านสิ่งของเครื่องใช้ ผู้วิจัยจึงใช้การศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนเป็นวิธีหลักที่นำมาใช้เป็นเครื่องมือในการสืบค้น

ประวัติความเป็นมาของชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งชุมชนลาวเวียงแห่งนี้ปรากฏหลักฐานที่บ่งบอกเรื่องราวความเป็นมาอันยาวนานของพื้นที่ ความเก่าแก่นี้เห็นได้จากหลักฐานในหนังสือเสด็จประพาสต้น พระนิพนธ์ในสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ได้กล่าวถึงการเสด็จมาที่เมืองสุพรรณบุรีผ่านคลองจรเข้ใหญ่ถึง 2 ครั้งด้วยกัน คือ

ครั้งที่ 1 วันที่ 6 สิงหาคม 2447 เสด็จโดยกระบวนเรือใหญ่ เข้าคลองบางปลาม้า คลองจรเข้ใหญ่ถึงบ้านผักไห่ ประทับแรมที่บ้านหลวงวารี ทรงเรือแม่ลของหลวงวารีประพาสข้างเหนือน้ำ (สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ, 2519, หน้า 26)

ครั้งที่ 2 วันที่ 22 ตุลาคม 2451 แล่นกลับขึ้นมาเข้าคลองบางปลาม้า ไปจนถึงที่แยกจรเข้ใหญ่ เลี้ยวมาตามลำจรเข้ใหญ่ผ่านลาดชะโดมาจอดที่หน้าบ้านหลวงวารีโยธาภิรักษ์ บ้านผักไห่ ซึ่งเคยจอดแต่ก่อนตอนคลองจรเข้ใหญ่มีผักตบชวามากขึ้นตามลำดับ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2522, หน้า 168)

ด้านประวัติความเป็นมาของชุมชนมีเรื่องเล่าว่า “มีมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนเสียกรุง ชาวบ้านหนีพม่าขึ้นมาขึ้นที่บริเวณนี้ การตั้งถิ่นฐานที่นี้ค่อย ๆ มากันแล้วแต่เร็วหรือช้าถ้านี้มีต้นตะเคียนกับต้นแขงเป็นต้นไม้คล้ายต้นอ้อ ชาวบ้านที่มาจะทำกลางที่ฟันต้นไม้ บ้านไหนลูกเยอะก็ได้ที่เยอะ เพราะมีแรงงานมาก” (เจริญ ธรรมโกศล, 2564)

สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าแถบคลองจรเข้ใหญ่น่าจะมีชุมชนอาศัยอยู่นานแล้ว อย่างน้อยสมัยรัชกาลที่ 5 มีอายุกว่า 100 ปี ด้านหลักฐานร่องรอยจากวัตถุสิ่งของเครื่องใช้ในบ้าน ของประดับตกแต่งของใช้ในครัวเรือน เครื่องมือเครื่องใช้ประกอบอาชีพในชุมชนและในพิธีกรรมของลาวเวียงคือ ประเพณีบุญข้าวประดับดิน พิธีผูกหม้อข้าวเตาไฟ ประเพณีไหว้เจ้าเรือนและไหว้ศาลเจ้าปู่ที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษลาวเวียงที่อพยพมาจากเวียงจันทน์ สะท้อนความเป็นอัตลักษณ์ของลาวเวียง เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญบอกเล่าเรื่องราวความเป็นมาของชุมชน วิถีชีวิต วัฒนธรรม และการเปลี่ยนแปลง ผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรมีการศึกษาถึงประวัติศาสตร์วัฒนธรรมจากสิ่งของเครื่องใช้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจ และเกิดความตระหนักถึงคุณค่าของวัฒนธรรมประเพณีที่สืบทอดกันมาของบรรพบุรุษ และเกิดองค์ความรู้ที่จะนำไปพัฒนาชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาชุมชนลาวเวียงหมู่ 8 และ หมู่ 10 จากสิ่งของเครื่องใช้
2. เพื่อศึกษาองค์ความรู้เรื่องการตกแต่งบ้านด้วยสิ่งของเครื่องใช้ หมู่ 8 และ หมู่ 10

กรอบแนวคิดและทฤษฎี

ทฤษฎีและแนวคิดที่ผู้วิจัยสนใจและนำมาใช้เป็นแนวทางการศึกษา คือ ทฤษฎีประวัติศาสตร์บอกเล่าและแนวคิดเรื่องประวัติศาสตร์ชุมชน โดยนำมาวิเคราะห์กับหลักฐานด้านอื่น ๆ คือ สิ่งของเครื่องใช้ สถาปัตยกรรมศาสตร์ ปัจจัยภายนอก เพื่อเชื่อมโยงนำไปสู่ประวัติศาสตร์ชุมชนลาวเวียง Thompson (1978, p.18) นักสังคมวิทยาและประวัติศาสตร์ชาวอังกฤษ ได้ให้ความเห็นไว้ว่าประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรม เป็นประวัติศาสตร์ที่ผู้คนสร้างขึ้นและอยู่รอบ ๆ ตัวเรา ทำให้เกิดความเข้าใจระหว่างชนชั้นและช่วงอายุ

แนวคิดประวัติศาสตร์ชุมชนมีหลายทฤษฎีที่น่าสนใจ ดังเช่นงานของ ธิดา สาระยา ได้นำเสนอแนวคิดของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นไว้ในหนังสือประวัติศาสตร์ท้องถิ่นฉบับแรก พ.ศ. 2529 และฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2539 การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเดิมเป็นเรื่องการเมืองและของชนชั้นสูงเพราะเป็นผู้เขียนประวัติศาสตร์ในรูปของพงศาวดาร แต่หลังเหตุการณ์ พ.ศ. 2475 และ 16 ตุลาคม การศึกษาประวัติศาสตร์กลายเป็นเรื่องของมวลชน เนื่องจากประชาชนได้รับการศึกษามากขึ้น แหล่งข้อมูลหันไปสนใจนิทานพื้นบ้าน ตำนาน เรื่องเล่ามากขึ้นเพราะเป็นเรื่องที่สร้างขึ้นโดยคนท้องถิ่น (ธิดา สาระยา, 2529, หน้า 24) ส่วนศรีศักร วัลลิโภดม (2533, หน้า 186) ให้ความเห็นไว้ในหนังสือเรื่อง พิพิธภัณฑสถานและประวัติศาสตร์แห่งท้องถิ่น: กระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเป็นเรื่องของผู้คนในท้องถิ่น เพราะคนท้องถิ่นจะรู้เรื่องภายในของตนเองได้เป็นอย่างดี ดังนั้นการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจึงควรศึกษาจากคนภายในท้องถิ่นนั้น รวมถึงหลักฐานต่าง ๆ ทางโบราณวัตถุ โบราณสถาน แล้วนำมาวิเคราะห์กับปัจจัยภายนอกที่ส่งอิทธิพลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในชุมชน จะทำให้เห็นพัฒนาการของชุมชน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยเลือกศึกษาผลงานที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยครั้งนี้ใน 2 ประเด็นด้วยกันคือ งานด้านประวัติศาสตร์ชุมชนลาวเวียงในจังหวัดสุพรรณบุรี และงานวิจัยสิ่งของเครื่องใช้ในชุมชน งานวิจัยประวัติศาสตร์ชุมชนลาวเวียงในจังหวัดสุพรรณบุรี มีงานของ สุภาภรณ์ จินตมาณีโรจน์ (2553) เรื่องประวัติศาสตร์สังคมของชุมชนลุ่มน้ำท่าจีน กล่าวถึงการตั้งถิ่นฐานของลาวเวียงในจังหวัดสุพรรณบุรี ในเขตอำเภอเมืองและอำเภอบางปลาม้า ได้แก่ บ้านทับตีเหล็ก บ้านไร่ใหญ่ บ้านสวนแตง บ้านไผ่ขวาง ในอำเภอเมือง, บ้านขมจัน บ้านสะแกหมู บ้านวังน้ำเย็น บ้านไผ่ม่วง บ้านโพธิ์แดง อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี การศึกษาวิจัยของ วรณพร บุญญาสถิต, ฉันทัส เพียรธรรม, และเทพธิดา ศิลปรอง. (2559, หน้า 26 - 38) เรื่องพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง อำเภ่อู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี งานวิจัยเรื่องอัตลักษณ์ของชุมชนเมืองโบราณอู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี ของ อินทิตรา พงษ์นาค, และศุภกร ดิษฐพันธ์ (2558, หน้า 511-523) เป็นการศึกษาวัฒนธรรมของลาวเวียงเรื่องการตั้งถิ่นฐานในสุพรรณบุรี ส่วนของ สุนันทา เงินไพโรจน์ 2 เรื่องคือ รูปแบบบ้านทรงไทยในพื้นที่ตำบลจรเข้ใหญ่ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี (2559) และการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นการสร้างบ้านทรงไทยที่บ้านอ่าวหม้อแกง และบ้านสองคลอง ตำบลโคกคราม อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี (2561) เป็นการศึกษาแบบการสร้างบ้านทรงไทยของชุมชนลาวเวียง

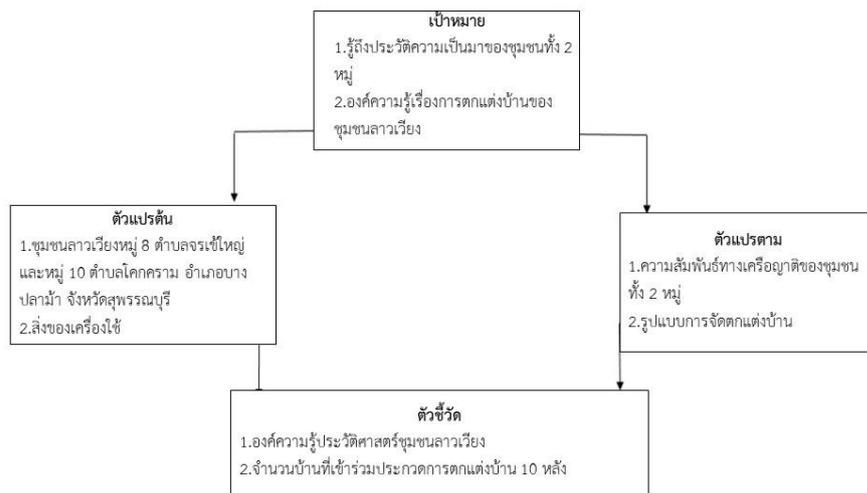
รายงานการวิจัยเกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้ส่วนใหญ่เน้นเรื่องศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน เช่น งานของ ดวงเงิน พูลผล, และคนอื่น ๆ (2548) เรื่องศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านและการผลิตเนื่องมาจากระบบนิเวศน์ งานของ ธิดา ชมพูนิช (2539) เรื่องศึกษารูปแบบงานศิลปหัตถกรรมของไทยไซ่ง จังหวัดนครปฐม เป็นการเน้นประโยชน์ใช้สอย วัสดุ เทคนิควิธีการ รวมไปถึงประวัติความเป็นมาของหัตถกรรมแต่ละชิ้น ถ้าเป็นประเภทหนังสือคืองานของ วิบูลย์ ลี้สุวรรณ 2 เล่ม ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน (2527) กับพจนานุกรมหัตถกรรมเครื่องมือเครื่องใช้พื้นบ้าน (2558) เล่มแรกกล่าวถึง ความหมายของงานหัตถกรรมพื้นบ้านและศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านมีความแตกต่างกัน งานบางชิ้นไม่จัดอยู่ในงานศิลปหัตถกรรม เป็นงานหัตถกรรมเท่านั้น และกล่าวถึงงานหัตถกรรมพื้นบ้านในภาคต่าง ๆ อธิบายเรื่องรูปแบบ แรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ศิลปหัตถกรรม ศิลปหัตถกรรมสามารถเปลี่ยนแปลงรูปแบบ หรือการใช้งานได้เพื่อให้

เหมาะกับประโยชน์ใช้สอย ดังนั้นงานศิลปหัตถกรรมจึงมีคุณค่าและความสำคัญเพราะแสดงถึงวิถีชีวิตของชาวบ้าน ส่วนเล่มที่ 2 เครื่องมือเครื่องใช้พื้นบ้าน เป็นการกล่าวถึงเครื่องมือเครื่องใช้ในการประกอบอาชีพ โดยเน้นเครื่องมือเครื่องใช้ในงานเกษตรกรรมเพราะเป็นอาชีพหลักของคนไทย วิบูลย์ ลี้สุวรรณ (2558) ยังกล่าวถึงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงการใช้งานและความพยายามในการอนุรักษ์ในภูมิปัญญาพื้นบ้านให้ดำรงอยู่ต่อไป ซึ่งเป็นเรื่องที่สะท้อนสภาพความเป็นจริงของศิลปะพื้นบ้านที่ในปัจจุบันมีการใช้งานน้อยลง กลายเป็นของเก่าเก็บถูกทอดทิ้งละเลย เช่นเดียวกับสิ่งของเครื่องใช้ที่ผู้วิจัยศึกษาอยู่ สิ่งของบางชิ้นไม่มีการใช้งานแล้ว ถูกเก็บไว้ในห้องเก็บของ หรือทิ้งขว้างตามพื้น ดังนั้นจึงควรมีการอนุรักษ์ด้วยการให้ชุมชนหรือสังคมเห็นคุณค่าของสิ่งเหล่านี้ที่เคยมีประโยชน์ในอดีต งานตัวอย่างเหล่านี้สามารถนำมาเป็นแนวทางในการศึกษาของผู้วิจัยได้

ในการศึกษาการตั้งถิ่นฐานของชุมชนที่น่าสังเกตคือส่วนใหญ่ศึกษาจากหลักฐานทางเอกสาร คำบอกเล่าเป็นหลัก ส่วนการศึกษาในเรื่องสิ่งของเครื่องใช้มักเป็นการศึกษาด้านเดียวคือ เน้นรูปแบบวัสดุ แต่ยังขาดความเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ชุมชนเข้าด้วยกัน ดังนั้นผู้วิจัยมีความเห็นว่าควรนำข้อมูลทั้ง 2 ด้านมาเชื่อมโยงกันให้เห็นภาพความเป็นมาของชุมชนถึงการตั้งถิ่นฐาน สภาพสังคม วิถีชีวิต และการเปลี่ยนแปลง ผ่านสิ่งของเครื่องใช้เหล่านี้ นำไปสู่องค์ความรู้จากอดีตถึงปัจจุบัน

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องเรื่องประวัติศาสตร์ชุมชนลาวเวียงจากสิ่งของเครื่องใช้อำเภอบางปลาหม่า จังหวัดสุพรรณบุรี นำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ได้ดังนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินงานวิจัย

การวิจัยเรื่อง ประวัติศาสตร์ชุมชนลาวเวียงจากสิ่งของเครื่องใช้ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ลักษณะการดำเนินการวิจัยมีดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ จำนวนประชากรทั้ง 2 หมู่ ประกอบด้วย หมู่ 8 ตำบลจรเข้ใหญ่ มีประชากรทั้งหมดในปี พ.ศ.2564 จำนวน 276 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลจรเข้ใหญ่ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี, 2561–2565, หน้า 12) และหมู่ 10 ตำบลโคกคราม มีประชากรทั้งหมดจำนวน 178 คน (เทศบาลตำบลนคราม, ม.ป.ป., หน้า 5)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือประชากรจำนวน 30 คน จาก 2 หมู่ คือ หมู่ 8 ตำบลจรเข้ใหญ่ และ หมู่ 10 ตำบลโคกคราม อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี โดยมาจากความสมัครใจในการเข้าร่วมโครงการวิจัย

คุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่าง คือ มีเชื้อสายลาวเวียงจากบรรพบุรุษหรือเกิดจากการแต่งงาน เป็นญาติสายเดียวกัน การเข้าร่วมของอาสาสมัครเป็นไปโดยความสมัครใจ ผู้ให้สัมภาษณ์หมู่ 8 จำนวน 25 คน และผู้ให้สัมภาษณ์หมู่ 10 จำนวน 5 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ใช้แบบสัมภาษณ์ข้อมูลพื้นฐานของบ้านเพื่อให้ทราบถึงประวัติความเป็นมาของบ้านทั้ง 2 หมู่, ประวัติ รูปแบบ หน้าที่ และประโยชน์ของสิ่งของเครื่องใช้ในบ้าน และแบบสอบถามใช้สำหรับการโครงการประกวดสิ่งของเครื่องใช้ เพื่อประเมินผลหลังการประกวด

2.2 แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม โดยมีการกำหนดคำถามใช้สัมภาษณ์และสอบถามกับทุกคนในแบบเดียวกัน มีลำดับขั้นตอนเหมือนกัน ซึ่งเครื่องมือวิจัยทั้ง 2 ชิ้นนี้ได้นำร่างแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามทำการตรวจสอบความเที่ยงตรง ด้วยการใช้วิธีการหาค่า IOC เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญทางด้านศิลปวัฒนธรรมจำนวน 3 คน ผู้เชี่ยวชาญประเมินข้อความในเครื่องมือว่า สอดคล้องกับวัตถุประสงค์วิจัยหรือไม่ ผลการประเมินได้ค่า IOC = 1.00

3. การรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

3.1 ศึกษาจากเอกสาร ทบทวนวรรณกรรม และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ลาวเวียงและงานวิชาการของสิ่งของเครื่องใช้ คือ หนังสือ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความ รวมถึงเอกสารท้องถิ่น หนังสือข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนตำบล และอินเทอร์เน็ต

3.2 การลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลพื้นฐาน คือ สภาภูมิศาสตร์ของชุมชน จัดประชุมกลุ่มเพื่ออธิบายวัตถุประสงค์การทำวิจัย นำเสนอข้อมูลวิจัยเพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมตัดสินใจเข้าร่วมวิจัยด้วยความสมัครใจ จากนั้นดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่สมัครใจในการให้สัมภาษณ์ให้ข้อมูลถ่ายรูปสิ่งของเครื่องใช้ และเข้าร่วมสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม โดยการเข้าร่วมในงานประเพณีประจำหมู่บ้าน และทำการสังเกตพิธีการ คนในชุมชน และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เพื่อให้เข้าใจวิถีชีวิต วัฒนธรรม ความเชื่อ ภูมิปัญญา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

4.1 นำข้อมูลที่ได้จากเอกสาร การสัมภาษณ์ ภาพถ่าย และการสังเกต มาพิจารณาเพื่อจัดระเบียบข้อมูล แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ เนื้อหาเรื่องประวัติความเป็นมาการตั้งถิ่นฐานของชุมชน และรูปแบบประวัติของสิ่งของเครื่องใช้

4.2 แบ่งประเภทสิ่งของเครื่องใช้ และอธิบายรายละเอียดหน้าที่การใช้งานและประโยชน์ของสิ่งของเครื่องใช้

4.3 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการเลือกประเด็นที่สำคัญ เชื่อมโยงระหว่างประวัติการตั้งถิ่นฐานของชุมชนกับสิ่งของเครื่องใช้เพื่อตีความถึงวิถีชีวิตของชุมชนตามวัตถุประสงค์ หาคำความรู้ที่ได้จากสิ่งของเครื่องใช้

4.4 จัดโครงการการประกวดสิ่งของเครื่องใช้ในชุมชน เพื่อกระตุ้นให้คนในชุมชนเห็นถึงคุณค่าและความสำคัญของสิ่งของเครื่องใช้ที่ถูกทอดทิ้งหรือละเลย แต่ในอดีตเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตและเป็นที่มาของการตั้งถิ่นฐานของชุมชน โดยประเมินจากแบบสอบถามการประกวด

4.5 นำข้อมูลทั้งหมดตีความและสรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย

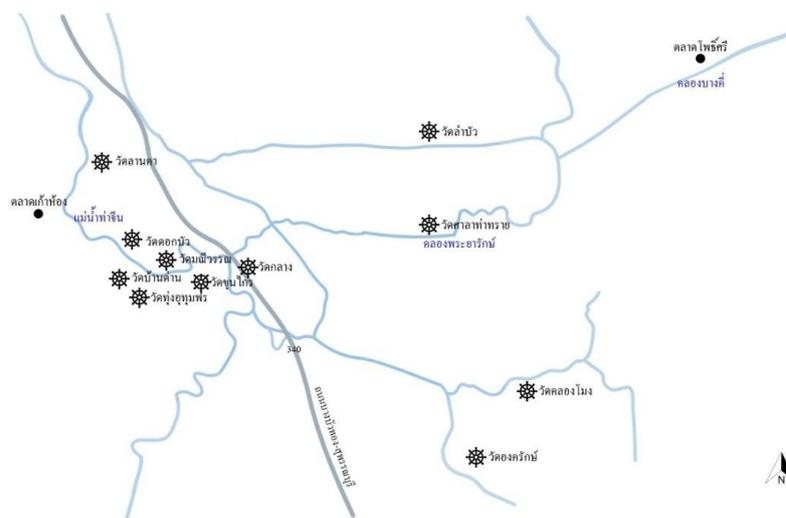
จากการศึกษาพบว่า ประวัติความเป็นมาของชุมชนลาวเวียงหมู่ 8 และหมู่ 10 ชุมชนทั้งสองหมู่เป็นกลุ่มลาวเวียงที่อพยพมา มีความสัมพันธ์กันทางเครือญาติ ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดชุมชนลาวเวียงมี 2 ประการคือ การหาที่ทำกิน และความเชื่อทางศาสนา

ภาพ 2 แผนที่เดินดิน หมู่ 8 บ้านศาลาท่าทราย ตำบลจระเข้ใหญ่ และหมู่ 10 บ้านอ่าวหม้อแกง ตำบลโคกคราม อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี (ที่มา: สุนันทา เงินไพโรจน์, 2559)

ปัจจัยแรกเรื่องการทำกินในการทำนา การตั้งถิ่นฐานลาวเวียงที่นี่ส่วนใหญ่มาจากวัดมณีวรรณ และบ้านแม่่น้ำ บ้านแม่่น้ำหมายถึงวัดที่ตั้งอยู่ติดแม่น้ำท่าจีน ลาวเวียงจึงเรียกว่าบ้านแม่่น้ำ ประกอบด้วย วัดขุนไกร วัดทุ่งอุทุมพร วัดบ้านด่าน วัดดอกบัว วัดลานคา วัดกลาง สาเหตุการย้ายถิ่นฐาน

คือ การหาที่ทำกินเพื่อประกอบอาชีพทำนา เนื่องจากมีที่นาอยู่ในแถบนี้แต่เป็นการไปกลับมิได้อยู่ถาวร ต่อมาเมื่อเห็นว่าสภาพแวดล้อมที่นี้อุดมสมบูรณ์มีน้ำคือคลองพระยารักษ์ไหลผ่านจึงย้ายถิ่นฐานมาอยู่แบบถาวรสร้างบ้านเรือนขึ้น ทำให้ญาติพี่น้องและเพื่อนบ้านอพยพตามมากลายเป็นชุมชนใหญ่จนถึงปัจจุบัน ในอดีตการเดินทางจากวัดมณีวรรณหรือบ้านแม่น้ำจะใช้ทางเรือหรือทางเท้าเป็นเส้นทางหลัก ดังนั้นในการตั้งถิ่นฐานในแถบนี้ หมู่ 8 จะมีลาวเวียงเข้ามาสร้างบ้านเรือนก่อนเนื่องจากพื้นที่เหมาะต่อการสร้างบ้านและมีระยะทางที่ใกล้กว่า ส่วนหมู่ 10 มีพื้นที่เป็นแอ่งเป็นที่ลุ่มมากกว่าและอยู่ห่างจากชุมชนอื่น จึงมีการตั้งถิ่นฐานทีหลัง แต่อย่างไรก็ตาม ทั้งสองหมู่อ้วนมีความสัมพันธ์กันทางเครือญาติ นอกจากลักษณะพื้นที่ที่ติดกันแล้ว หลักฐานที่แสดงถึงความสัมพันธ์ในเครือญาติคือการมีภาพถ่ายของครอบครัว ภาพรวมญาติพี่น้องที่ติดตามฝ้าบ้าน ภาพถ่ายในงานพิธีกรรม เช่น งานศพ งานบวช ภาพเหล่านี้แสดงถึงการตั้งถิ่นฐานและการขยายครอบครัวของกลุ่มชาวลาวเวียงที่ย้ายมาตั้งครอบครัวที่นี่ สำหรับวิถีชีวิตเดิมประกอบอาชีพทำนาถึงปัจจุบัน ส่วนอาชีพอื่นคือ ประมงพื้นบ้าน จับสัตว์น้ำเพื่อขายและดำรงชีพ มีการทำปลาร้า ปลาสามเพื่อส่งขาย นอกนั้นค้าขายเล็กน้อยและรับจ้างทั่วไป ภาษาพูดคนรุ่นเก่าสูงอายุจะพูดลาว แต่คนรุ่นใหม่ปัจจุบันพูดไทยกลาง ไม่พูดลาว ลักษณะบ้านเรือนส่วนใหญ่เป็นบ้านทรงไทย เพื่อให้เหมาะกับสภาพภูมิศาสตร์ที่น้ำท่วมทุกปี เนื่องจากชุมชนตั้งอยู่ริมคลองพระยารักษ์

ภาพ 3 แผนที่วัดมณีวรรณและบ้านแม่น้ำ (ที่มา: <https://www.google.com/maps>)

ปัจจัยที่สองความเชื่อทางศาสนามี 2 ประการคือ ความเชื่อลาวเวียงและศาสนาพุทธ ทางศาสนาพุทธ สิ่งที่แสดงถึงความผูกพันของชุมชนทั้งสองหมู่คือ การสร้างวัดศาลาทำทรายซึ่งกลายเป็นศูนย์กลางสำคัญ และศูนย์รวมจิตใจของชุมชน นอกจากเป็นที่ประกอบพิธีกรรมประเพณีทางศาสนาแล้ว ในอดีตยังเป็นโรงเรียน เนื่องจากสมัยก่อนยังไม่มีการสร้างโรงเรียน จึงใช้วัดเป็นสถานที่เรียนหนังสือให้แก่ลูกหลาน ในชุมชน มีพระทำหน้าที่เป็นครู ชาวลาวเวียงที่นี้ยังคงสืบทอดประเพณีตามแบบบรรพบุรุษที่มาจากวัดมณีวรรณและวัดอื่น ๆ คือ ประเพณีไหว้ศาลเจ้าปู่ในเดือน 6 ถึงเดือน 7 ประเพณีไหว้เจ้าเรือน การไหว้

หม้อข้าวเตาไฟ และประเพณีบุญห่อข้าวประดับดินในเดือน 9 ถาวรวัดฤๅทีเป็นศูนย์กลางความเชื่อคือ มีศาลเจ้าปู่เป็นศาลหลัก นอกจากนี้แต่ละบ้านมีศาลประจำตระกูลหรือประจำบ้านของตนเอง เป็นการนับถือของแต่ละครอบครัว แต่เป็นการทำตามบรรพบุรุษ เหล่านี้เป็นสิ่งที่ผูกพันผู้คนในชุมชนทั้งรุ่นเก่าและรุ่นใหม่ ให้ปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมดั้งเดิมที่เป็นอัตลักษณ์ของลาวเวียง แม้คนรุ่นใหม่บางส่วนย้ายถิ่นฐานไปที่อื่น แต่เมื่อถึงวันสำคัญลูกหลานยังกลับมาบ้านเพื่อสืบทอดประเพณีของบรรพบุรุษ ทำให้ชุมชนลาวเวียงแห่งนี้ ยังคงมีอัตลักษณ์ของตนเองสืบมาถึงปัจจุบัน

ด้านสิ่งของเครื่องใช้ทั้งหมด 8 และหมู่ 10 มีการพบสิ่งของเครื่องใช้มากมาย ทำให้เห็นถึงอัตลักษณ์ภูมิปัญญา วิถีชีวิต วัฒนธรรมของลาวเวียง และการเปลี่ยนแปลง ทำให้เข้าใจถึงการดำรงอยู่ของชุมชนลาวเวียง แม้สิ่งของที่พบส่วนใหญ่พบเห็นได้ในชุมชนอื่น แต่สิ่งของเครื่องใช้เหล่านี้สามารถบอกเล่าถึงความเป็มา วิถีชีวิต และการเปลี่ยนแปลงจากอดีตสู่ปัจจุบัน ทำให้มีความเข้าใจในการดำรงอยู่ของชุมชนลาวเวียง รู้จักใช้สิ่งของและนำวัสดุในชุมชนมาใช้สอยให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่ สิ่งเหล่านี้เป็นภูมิปัญญาที่สั่งสมมาแต่บรรพบุรุษ ดังนั้นการศึกษาสิ่งของเครื่องใช้จึงเป็นเครื่องมือที่บอกเล่าประวัติศาสตร์ของชุมชนอีกวิธีหนึ่ง ในการศึกษาครั้งนี้สามารถแบ่งประเภทสิ่งของเครื่องใช้ของชุมชนลาวเวียงทั้งสิ้น ได้ 5 ประเภท

1. สิ่งของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน มีหน้าที่ใช้สอยทั่วไปเพื่อความสะดวกในการดำรงชีวิต
2. สิ่งของเครื่องใช้ในครัว มีหน้าที่ในการเตรียมอาหาร บางอย่างใช้สำหรับอาหารบางประเภทเท่านั้น
3. สิ่งของเครื่องใช้ในการเกษตรกรรม เป็นเครื่องมือในการทำนาเป็นหลัก
4. สิ่งของเครื่องใช้ในการประมง มีหน้าที่ในการใช้จับปลาเพื่อนำมาประกอบอาหารและค้าขาย
5. สิ่งของเครื่องใช้ในพิธีกรรม สะท้อนถึงคติความเชื่อของชุมชนและประเพณีทางศาสนาของลาวเวียง

ผลการศึกษาวัตถุประสงค์ข้อ 2 องค์ความรู้การตกแต่งบ้านของชุมชนลาวเวียงหมู่ 8 และหมู่ 10 เนื่องจากรูปแบบบ้านเป็นบ้านทรงไทยการตกแต่งบ้านทั้งภายในและภายนอกจึงคำนึงถึงด้านประโยชน์ใช้สอย การแบ่งพื้นที่จึงมีการตกแต่งตามพื้นที่ใช้สอย ความเชื่อ ความสวยงามที่เรียบง่าย และความสะดวกสบาย อบอุ่น บ้านมีการตกแต่งเพื่อประโยชน์ความสวยงามและใช้สอย ให้มีความสำคัญกับการใช้วัสดุพื้นถิ่นประเภทไม้ ซึ่งให้ความแข็งแรงทนทาน และมีประโยชน์ใช้สอย เป็นการแสดงถึงภูมิปัญญาของชุมชนที่ปรับให้เข้ากับวิถีชีวิต สภาพแวดล้อม แต่ยังคงอัตลักษณ์ของลาวเวียงไว้ในเรื่องความเชื่อที่สืบทอดมาแต่บรรพบุรุษ

ภายในเรือนประดับตกแต่งด้วยเครื่องเรือน เช่น ตู้ใส่ถ้วยชาม หรือโต๊ะ เก้าอี้ทำจากไม้ นิยมประดับภาพสมาชิกในครอบครัว เช่น ภาพบรรพบุรุษ ภาพปู่ย่าตายาย หรือเป็นภาพสมาชิกในครอบครัว ปัจจุบันห้องพระอยู่ด้านในตัวเรือนหรืออาจใช้ด้านนอกห้องตรงผนังเรือนเป็นที่ตั้งหิ้งพระหรือวางโต๊ะหมู่บูชาหรือหิ้งเพื่อไหว้เจ้าเรือน ส่วนเรือนครัวจะถูกสร้างแยกออกต่างหาก ผนังโปร่งเพื่อระบายอากาศจากควัน หรือกลิ่นของอาหาร ภายในห้องครัวจะเป็นที่ตั้งของเครื่องใช้ในครัวทั้งแบบวางบนชั้น ใส่ตู้ และแขวนไว้บนผนังเรือน

ภาพ 4 ตรงขานเรือนนิยมประดับภาพสมาชิกในครอบครัว (ที่มา: สุนันทา เงินไพโรจน์, 2559)

ภาพ 5 ฝาเรือนครัวใช้แขวนภาชนะ (ที่มา: สุนันทา เงินไพโรจน์, 2559)

ภาพ 6 ห้องพระ (ที่มา: สุนันทา เงินไพโรจน์, 2559)

ด้านนอก ใต้ถุนบ้านปล่อยโล่งไม่มีการสร้างห้องเนื่องจากมีน้ำท่วมทุกปี และใช้เป็นที่เก็บสัมภาระ
สิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ เช่น เครื่องมือการเกษตร เครื่องมือประมงพื้นบ้าน เรือใช้เดินทางสำหรับหน้าน้ำ
บริเวณรอบบ้านด้านนอกนิยมปลูกต้นไม้ล้อมรอบเป็นอาณาเขต ด้านหลังบ้านทำเป็นสวนปลูกพืชผัก
สวนครัวรวมถึงปลูกดอกไม้ประดับเพื่อความสวยงาม เป็นการตกแต่งตามภูมิปัญญาและวิถีชีวิต แสดงให้
เห็นถึงภูมิปัญญาพื้นบ้าน สะท้อนวิถีชีวิตวัฒนธรรม ความเชื่อ ความสะอาดกสบาย

จากองค์ความรู้เรื่องการตกแต่งบ้านด้วยสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ เป็นหลักฐานอย่างหนึ่งที่บอกเล่าวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของคนในชุมชนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน กลุ่มลาวเวียงที่เคลื่อนย้ายมาอยู่ที่หมู่ 8 และหมู่ 10 ได้ปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่ติดน้ำด้วยการสร้างบ้านทรงไทย มีใต้ถุนสูง การใช้พื้นที่แบ่งเป็นที่อยู่อาศัย ตกแต่งสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่ซื้อมาจากตลาดหรือเป็นของขวัญจากญาติหรือเพื่อนบ้าน แสดงถึงการติดต่อกับชุมชนอื่นที่เป็นแหล่งค้าขาย คือ ตลาดโพธิ์ศรี และตลาดเก่าห้อง ส่วนภาพถ่ายเป็นหลักฐานบอกเล่าเรื่องราวของครอบครัว รวมถึงชุมชน ห้องพระหรือหิ้งสำหรับไหว้เจ้าเรือน เป็นหลักฐานด้านความเชื่อที่ลาวเวียงนับถือพุทธศาสนาพร้อมไปกับความเชื่อเรื่องผีที่สืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ส่วนใต้ถุนบ้านเป็นทั้งพื้นที่ทำงานและพักผ่อนบอกเล่าถึงการประกอบอาชีพของคนในชุมชนมีอาชีพทำนา เป็นอาชีพหลักตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จากหลักฐานเหล่านี้บ่งบอกถึงเรื่องราวประวัติความเป็นมาของการตั้งถิ่นฐาน และวิถีชีวิตของชุมชนลาวเวียง แม้ว่าปัจจุบันสภาพสังคมและการดำเนินชีวิตที่เต็มไปด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ได้เข้ามามีบทบาทต่อการดำเนินชีวิต แต่ชุมชนลาวเวียงแห่งนี้ยังคงรักษาความเป็นอัตลักษณ์ของตนเองไว้ได้

ภาพ 7 ใต้ถุนบ้านเป็นที่เก็บเรือไว้ใช้ยามน้ำท่วม (ที่มา: สุนันทา เงินไพโรจน์, 2559)

ภาพ 8 บริเวณรอบบ้านปลูกผักสวนครัว (ที่มา: สุนันทา เงินไพโรจน์, 2559)

อภิปรายผลการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง ประวัติศาสตร์ชุมชนลาวเวียงจากสิ่งของเครื่องใช้ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการวิจัยพบว่าชุมชนลาวเวียงทั้งหมู่ 8 และหมู่ 10 มีความสัมพันธ์กันทางเครือญาติ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เพราะลาวเวียงทั้ง 2 หมู่ ส่วนใหญ่อพยพมาจากที่เดียวกันคือ วัดมณีวรรณและบ้านแม่น้ำ มีการแต่งงานกันระหว่างชุมชนทั้ง 2 หมู่ หลักฐานภาพถ่ายที่ติดไว้ตกแต่งบ้านยังแสดงถึงความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ด้านวัฒนธรรมมีการสืบทอดความเชื่อที่มาจากวัดมณีวรรณคือ การไหว้ศาลเจ้าปู่เหมือนกันทั้ง 2 หมู่

2. วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ด้านองค์ความรู้การตกแต่งบ้านของหมู่ 8 และหมู่ 10 สะท้อนถึงอัตลักษณ์ของท้องถิ่นในเรื่องที่อยู่อาศัย มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบเรียบง่าย พึ่งพาตนเอง เป็นภูมิปัญญาที่สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม แม้สิ่งของส่วนใหญ่พบเห็นได้ในชุมชนอื่น แต่สิ่งของเครื่องใช้เหล่านี้สามารถบอกเล่าถึงความเป็นมา วิถีชีวิต และการเปลี่ยนแปลงจากอดีตสู่ปัจจุบัน ทำให้มีความเข้าใจในการดำรงอยู่ของชุมชนลาวเวียง ในปัจจุบันสิ่งของเครื่องใช้บางอย่างไม่มีการใช้สอยแล้วมาจากกาลเวลาที่ผ่านไป ความเจริญที่แผ่เข้ามาในชุมชน ตลาดซื้อขายที่เคยคึกคักในอดีตอย่างตลาดโพธิ์ศรีและตลาดเก้าห้อง ชบเซาลง การตัดถนนกลายเป็นเส้นทางคมนาคมหลักแทนที่การใช้เส้นทางน้ำโดยสารเรือเหมือนในอดีต ทำให้คนในชุมชนหันมาไปซื้อสินค้าในตัวเมืองมากขึ้นเพราะการเดินทางสะดวกรวดเร็วกว่า ทำให้มีการปรับเปลี่ยนไปใช้สิ่งของที่สะดวกสบายขึ้นหาได้ง่าย แต่อัตลักษณ์ลาวเวียงยังคงอยู่ปรากฏในสิ่งของเครื่องใช้ในพิธีกรรม

การวิจัยในครั้งนี้ทำให้ได้ข้อมูลจากการที่ลงพื้นที่จริง ได้พบเห็นจากประสบการณ์จริงการมีส่วนร่วมในประเพณีพิธีกรรม จึงได้ข้อมูลใหม่ที่มีได้มีในเอกสารมาก่อนคือข้อมูลจากคำบอกเล่า สอดคล้องกับทฤษฎี Oral History ของ Thompson (1978) นักสังคมวิทยาและประวัติศาสตร์ชาวอังกฤษที่ให้ความเห็นไว้ว่าประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรม เป็นประวัติศาสตร์ที่ผู้คนสร้างขึ้นและอยู่รอบ ๆ ตัวเรา และแนวคิดของ ศรีศักร วัลลิโภดม (2533) ที่กล่าวไว้ว่าประวัติศาสตร์ท้องถิ่นควรศึกษาจากคนภายในท้องถิ่นนั้น รวมถึงหลักฐานต่าง ๆ ทางโบราณวัตถุ โบราณสถาน แล้วนำมาวิเคราะห์กับปัจจัยภายนอกที่ส่งอิทธิพลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในชุมชน จะทำให้เห็นพัฒนาการของชุมชนในงานวิจัยที่ผ่านมาส่วนใหญ่เป็นการศึกษาศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน ด้านรูปแบบ เทคนิค ประโยชน์ใช้สอย ด้งานวิจัยของดวงเงิน พูลผล, และคนอื่น ๆ (2548) เรื่องศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านและการผลิตเนื่องมาจากระบบนิเวศน์งานของ ธิดา ชมภูนิช (2539) เรื่องศึกษารูปแบบงานศิลปหัตถกรรมของไทยไซ่ง จังหวัดนครปฐม แต่ไม่ได้นำสิ่งของเครื่องใช้เหล่านี้มาเป็นหลักฐานในการศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชนหรือท้องถิ่นนั้น งานวิจัยที่มีการศึกษาสิ่งของแล้วนำไปวิเคราะห์กับวัฒนธรรมคือ งานวิจัยของ นรินทร์ รักษ์นุ้ย (2549) เรื่องการศึกษาเครื่องจักสานสุพรรณบุรี กรณีศึกษา: กลุ่มบ้านโพธิ์ศรี ตำบลบางปลาม้า อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยกล่าวว่าลวดลายมีความสัมพันธ์กับการตั้งถิ่นฐานและการดำรงชีวิต เครื่องจักสานแต่ละประเภทเหมาะต่อการใช้งานต่างกันไป เช่น กระเป๋านิยมใช้ท่องเที่ยวหรือถือไปในงานสำคัญ กล่องใส่ของสำหรับใส่ของมีค่า หรือตะกร้าใช้ไปจ่ายตลาด ส่วนหนังสือของ วิบูลย์ ลี้สุวรรณ เรื่องศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน (2527) กับ เรื่องเครื่องมือเครื่องใช้พื้นบ้าน (2558) มีความสอดคล้องกับงานวิจัยในแนวทางเรื่องการอนุรักษ์สิ่งของเครื่องใช้เหล่านี้ซึ่งเป็นภูมิปัญญาพื้นบ้านให้ดำรงอยู่ต่อไป

สภาพความเป็นจริงของศิลปะพื้นบ้านที่ในปัจจุบันมีการใช้งานน้อยลง กลายเป็นของเก่าเก็บถูกทอดทิ้ง ปล่อยให้เสื่อมสภาพลง เช่นเดียวกับสิ่งของเครื่องใช้ที่ผู้วิจัยศึกษา สิ่งของบางชิ้นไม่มีการใช้งานแล้ว ถูกเก็บไว้ในห้องเก็บของ หรือทิ้งขว้างตามพื้น ผู้วิจัยจึงได้จัดโครงการประกวดสิ่งของเครื่องใช้ขึ้นเพื่อเป็นการให้ชุมชนเห็นคุณค่าของสิ่งของ และนำกลับมาใช้ใหม่อีกครั้ง

ภาพ 9 สิ่งของเดิมที่ถูกปล่อยให้ทิ้งขว้าง (ซ้าย) การประกวดโครงการสิ่งของเครื่องใช้ (ขวา)
(ที่มา: สุนันทา เงินไพโรจน์, 2559)

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย คือ การตกแต่งบ้านทรงไทยที่หมู่ 8 และหมู่ 10 นี้ คำนึงถึงด้านประโยชน์ใช้สอย และความงามที่เรียบง่ายเป็นหลัก และให้ความสำคัญกับการใช้วัสดุพื้นถิ่นประเภทไม้ ซึ่งให้ความแข็งแรงทนทาน และมีประโยชน์ใช้สอย เป็นการแสดงถึงภูมิปัญญาของชุมชนที่ปรับให้เข้ากับวิถีชีวิต สภาพแวดล้อม แต่ยังคงอัตลักษณ์ของลาวเวียงไว้ในเรื่องความเชื่อที่สืบทอดมาแต่บรรพบุรุษ วัสดุสิ่งของที่ใช้ตกแต่งบ้านจำแนกได้เป็น 4 ประเภทคือ

1. รูปภาพ
2. เครื่องเรือน คือ เครื่องใช้สำหรับตกแต่งภายในบ้าน เช่น โต๊ะ เก้าอี้ เตียง ตู้ เป็นต้น
3. เครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน คือ เครื่องใช้ในครัว เครื่องใช้ในการเกษตร
4. สิ่งประดับ เช่น ภาชนะเครื่องเคลือบดินเผา เครื่องลายคราม เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนเป็นการศึกษาถึงชีวิตผู้คนในท้องถิ่นซึ่งมีการเคลื่อนไหวตลอดเวลาตามปัจจัยต่าง ๆ และสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคใหม่ ในอนาคตวิถีชีวิตของชุมชนทั้ง 4 แห่งนี้อาจมีการเปลี่ยนแปลง คนในชุมชนผลัดเปลี่ยนรุ่นตามกาลเวลา ดังนั้นผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรมีการวิจัยต่อเนื่องในอนาคตเพื่อศึกษาการดำรงอยู่และการเปลี่ยนแปลงของชุมชนว่ายังคงรักษาวินัยวัฒนธรรมลาวเวียงตามแบบที่คนรุ่นก่อนหน้าได้สืบทอดต่อมาหรือไม่ เพื่อเป็นการทำความเข้าใจวิถีชีวิตของชุมชนต่อไป

2. ด้านการอนุรักษ์ เพื่อปลูกจิตสำนึกให้คนในท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น ควรมีการสนับสนุนให้มีพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นจัดแสดงสิ่งของเครื่องใช้ในชุมชนขึ้น เพื่อแสดงให้เห็นถึงประวัติความเป็นมาและวิถีชีวิตของชุมชน

3. ควรมีการถ่ายทอดให้คนในสังคมได้รับรู้ เกิดความเข้าใจ ตระหนักในคุณค่าของประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โดยผ่านสถาบันการศึกษา และการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2522). **เสด็จประพาสต้นในรัชกาลที่ 5 พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระนิพนธ์สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- เจริญ ธรรมโกศล. (2564, ธันวาคม 16). **สัมภาษณ์**.
ดวงเงิน พูลผล, และคนอื่น ๆ. (2548). **ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านและการผลิตเนื่องมาจากระบบนิเวศน์**. นครปฐม: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา. (2519). **เสด็จประพาสต้น**. กรุงเทพฯ: แพร่พิทยา.
- ธิดา ชมภูนิช. (2539). **การศึกษาศิลปหัตถกรรมไทยเชิงในจังหวัดนครปฐม**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พิทักษ์อักษร.
- ธิดา สาระยา. (2529). **ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น: ประวัติศาสตร์สัมพันธ์กับสังคมมนุษย์**. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ.
- เทศบาลนครลำปาง อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี. (ม.ป.ป.). **แผนพัฒนาท้องถิ่น**
สี่ปี พ.ศ. 2561-2564. สุพรรณบุรี: ผู้แต่ง.
- นรินทร์ รักนุ้ย. (2549). **การศึกษาเครื่องจักสานสุพรรณบุรี กรณีศึกษา: กลุ่มบ้านโพธิ์ศรี ตำบลบางปลาม้า อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บังอร ปิยะพันธุ์. (2541). **ลาวในกรุงรัตนโกสินทร์**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
วรรณพร บุญญาสถิต, ฉันทัส เพียรธรรม, และเทพธิดา ศิลปรอง. (2559, มกราคม-เมษายน).
พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเวียง อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี.
JOURNAL OF NAKHONRATCHASIMA COLLEGE, 11(1), 26-38.
- วิบูลย์ ลี้สุวรรณ. (2527). **ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน**. กรุงเทพฯ: ปานยา.
_____. (2558). **พจนานุกรมหัตถกรรมเครื่องมือเครื่องใช้พื้นบ้าน**. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ.
- ศรีศักร วัลลิโภดม. (2533). **พิพิธภัณฑสถานและประวัติศาสตร์แห่งท้องถิ่น:กระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิเล็ก-ประไพ วิริยะพันธุ์.
- สุนันทา เงินไพโรจน์. (2559). **รูปแบบบ้านทรงไทยในพื้นที่ตำบลจรเข้ใหญ่ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี**. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์.
_____. (2561). **การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นการสร้างบ้านทรงไทยที่บ้านอ่าวหม้อแกง และบ้านสองคลอง ตำบลโคกคราม อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี**. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์.
- สุภาภรณ์ จินตามณีโรจน์. (2553). **ประวัติศาสตร์สังคมของชุมชนลุ่มน้ำท่าจีน**. กรุงเทพฯ: สร้างสรรค์บุ๊คส์.
- องค์การบริหารส่วนตำบลจรเข้ใหญ่ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี. (ม.ป.ป.). **แผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ. 2561-2565**. สุพรรณบุรี: ผู้แต่ง.

อินทิรา พงษ์นาค, และศุภกร ดิษฐพันธ์. (2558, กันยายน-ธันวาคม). อัตลักษณ์ชุมชนเมืองโบราณ
อุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี. *Veridian E-Journal, Silpakorn University (Humanities,
Social Sciences and Arts) ฉบับภาษาไทย มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ,*
8(3), 511-523.

Thompson, P. R. (1978). *The Voice of The Past: Oral History*. New York: Oxford
University Press.

